תמיד נשחט פרק חמישי פסחים נט.

יאוחר דבר כו'. טעמא דרישא קא מפרש תמיד קודם לפסח דדין הוא שיאוחר הפסח שנאמר בו בערב ובין הערבים תזבח את הפסח בערב (דברים טז) ושמטו אותו וגו' (שמות יב) לתמיד שלא נאמר בו אלא את הכבש השני מעשה בין הערבים (במדבר כח): **אי הכי קטרת ונרות נמי ליקדמו לפסח.** משום האי טעמא גופיה יאומר דבר כו' דנקטרת ונרות חד בין הערבים כתיב והבעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה (שמות ל) ובין הערבים אתרוייהו קאי: **דמיעט רחמנא.** גבי נרות: **אותו מערב ועד בקר ואין אחר מערב ועד בקר.** ואין לך עבודה כשירה אחריה להתחיל: **הן לה מדפה.** אלי לוג לכל נר ואין לך ליל אלוף שלא יהא לך בה כשיעור: **ואתקש קטרת לנרות.** מה נרות אין עבודה כשירה אחריה אף קטרת אין עבודה כשירה אחריה: **תמיד קודם לקטרת וקטרת קודם לנרות.** טעמא מפרש בסדר יומא (לד.) כפ' אמר להן הממונה: **הזהו למעוטי עבודה שבפנים.** הזהו אותו למעוטי פסח אתא שהיא עבודת חוץ דמסתברא דכי קא ממעטי עבודת פנים דכוותה קממעטי. נרות עבודת פנים וקטרת עבודת פנים: **הא מיקטרא קטרת.** כגון הא מקוטרת: **אין לך כל דבר.** נאשים קודם לתמיד של שחר אלא קטורת שנאמר בה בפרשת ואתה תצוה בבקר בבקר וכתמיד לא כתיב אלא חד בקר[6]: **ומחוסר כפורים.** כגון מלורע או זב שטבח ולא הביא כפרתו קודם לתמיד ואם לא יביאנה לא יאכל פסח דממחוסר כפורים אסור בקדשים ועניות כרת: **שעונל.** ואע"פ שעונל אתמול כשביני שלו צריך לעטול אחר שהביא כפרתו דתנן כחומר בקודש (חגיגה כא.) האונן והמחוסר כפורים צריכים טבילה לקודש: **כשאר יומו השנה.** אם הביא שלמי נדבה קודם התמיד והוא היה מחוסר כפורים ואם לא יביא כפרתו לא יאכל את שלמיו דכתיב (שמות כט) ואכלו אותם אשר כופר בהם אלמא אכילת קדשים עשה היא בין האכלים להבעים בין האכלים ליראל: **דהשלמה.** עליה השלם: **האי עשה.** דהשלמה[1] מהאי עשה (דאכילת קדשים)[1]: **הכא.** דקא"ר ישמעאל אף מחוסר כפורים במלורע עני קאמר שמביא חטאת העוף ונאכלת להבעים ואין בה הקטרה ועשה דהשלמה גבי הקטרה כתיב וטהרה של מחוסרי כפרה תלויה בחטאת דכתיב (ויקרא יב) והקריבו לפני ה' וכפר עלי' וכחטאת קאי ביולדת: **מעלה ומלינה בראש המזבח.** דכתיב והקריבו לפני ה' וכפר עליה ולמחר יקטירנה לאחר תמיד של שחר ולינה אינה פוסלת בראש המזבח דאמר בזבחים בפ' המזבח מקדש (דף פז.) [2]לא"ה אלא ירדו: **והא איכא אשם.** מלורע דלא אתי עוף: **וכ"ש אשם לא מעכב** לא גר'. דהיכי מיסק אדעתין דלא מעכב הרי עיקר טהרה תלויה בו שהרי נותן מדמו על גבי בהונות: בחטאת ואשם פשיטא לן דמעכבי טהרה לאכילת קדשים חטאת דאשכחן ביולדת אשם שהרי ממנו לבהונות: **ואם השני.** כתרי דההוא קרא כתיב בשבועת ביטוי וממילא ידעי' כיון דהאי שני עולה חטאת הוה לאשון: **זה בנה אב.** הבנין הזה בנה הכתוב אב ללמד לכל חטאות שיקדמו לעולות הבאות עמהן: **וקיימא לן.** בזבחים בפרק כל התדיר (דף 5.) דהאי בנין אב לא איצטריך אלא לחטאת העוף הבאה עם עולת בהמה כגון יולדת שהביאה עשירה שמביאה עולתה בהמה וחטאתה עוף שתקדים חטאת לעולה: **יאוחר דבר כו'.** מעמ"ג דתמיד תדיר איצטריך למיכתב דה"מ שהפסח יקדים משום עליה השלם: **קטרת** ונרות נקדמו **לפסח.** הקשה ריב"ל והלא נרות כתיב נמי מערב ועד בקר ומה לי מערב ומה לי בערב ויש לומר דמערב ועד בקר איצטריך ליתן לה מדתה ולא לאיחור:

אין לך דבר שנתעכב כו' אלא קטרת. נראה לר"י דלא גרס ונרות דע"כ לא חשיב אלא מידי דהקטרה דבה הקפידה תורה לאחר כדכתיב והקטיר עליה חלבי וגו' דאי לא תימא הכי ליחשוב נמי בריש אין לך שקודם לתמיד של שחר אלא קטרת ודישון מזבח הפנימי ושני גזרי עצים והטבת נרות דקודמין לתמיד כל הני כדאמרינן בגמר להן הממונה (יומא דף לג.) ובתוספתא נמי ליתא: **אתי עשה דפסח דאית ביה כרת** ודחי **כו'.** הקשה ריב"ל הא בעידנא דמיעקר עשה דהשלמה לא מיקיים עשה דאכילת פסח דאינה אלא גזילה ומיכן דמיירי שישחטו פסח עליו קודם שידחו עשה דהשלמה דשוחטין חוזקין על טבול יום ומחוסר כפורים לכולי עלמא אפילו לא יאכל לבסוף הואיל וידו תלוי ופטור מפסח שני אפילו לא אכל הלכך כשהמקריב כפרתו מקיים עשה דפסח דלא הוי רחוי לאכול שאם לא היה יכול להקריב לא יהיה רחוי לאכול לערב והפסח היה פסול וי"ל מתרץ דדוקא בלא תעשה דחמיר בעינן בעידנא דמיעקר לאו דלקיים עשה אכל עשה דחמיר דחי עשה הקל בכל עניו אפילו לא מקיים עשה חמור בעידנא דקא עבר אעשה הקל כדמוכח[3] בהשולח (גיטין דף לח.) גבי רבי אליעזר שישתחר עבדו ובשילוח הקן (חולין דף קמא.) דהוה דחי עשה דמלורע דחמיר לעשה דשילוח הקן אי לאו דאמר רחמנא שלח תשלח אפי' לדבר מצוה[3]:

זה בנה אב לכל החטאות כו'. ואפילו לעכב קאמר דאי למצוה אכתי ליתא בשקרבה. הקשה ריב"ל דבע"כ משמע דליכא עיכובא דקתני התם גבי יולדת שאם הביאה עולתה תביא חטאתה ממין עולתה ובפרק כל התדיר (זבחים דף 5.) משמע דלא איצטריך האי זה בנה אב אלא לחטאת העוף הבאה עם עולת בהמה וליכא כי אם יולדת עשירה ובמסכת קנים (פ"ב) נמי אמרינן האשה שהביאה חטאתה ומתה מביאין יורשים עולתה כו' עולתה ומתה לא יביאו יורשים חטאתה משמע קצת אם היתה קיימת לא היתה מביאה אלא חטאתה ותירץ רבינו מייס כהן דהא דפריך הכא ואפילו עיכובא יהא הייבו דוקא במלורע דכתיב ביה תהיה למשמע עיכובא דאמר דרש הקומץ רבה (מנחות דף יט.) ומשני דכתיב והעלה למעוטי מעיכובא[1]:

דכתיב והעלה. ודוקא בדיעבד דהא כתיב בהדיא ואחר ישחט את העולה: עשאום

[1] יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו בערב אלא בין הערבים בלבד אי הכי קטרת ונרות נמי נקדמו לפסח יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד שאני התם דמיעט רחמנא אותו [2]דתניא [3]מערב ועד בקר [4]תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בוקר דבר אחר אין לך עבודה שכשירה מערב עד בוקר אלא זו בלבד מאי טעמא אמר קרא [5]יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר אותו מערב עד בוקר ואין דבר אחר מערב עד בוקר ואיתקש קטרת לנרות ותניא כי קושיין [6]תמיד קודם לקטרת קטרת קודמת לנרות ונרות קודמות לפסח יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד והא כתיב אותו האי אותו מיבעי ליה למעוטי עבודה שבפנים ומאי ניהו קטרת סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב [7]ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה אימא נדליק נרות בריש והדר נקטיר קטורת מיעט רחמנא אותו אלא בין הערבים יקטירנה למה לי הכי קאמר רחמנא בעידן דמדלקת נרות תהא מקטרא קטרת תנו רבנן [8]אין לך דבר שקודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד שנאמר בה בבקר בבקר ויוקדם קטרת דבר שנאמר בו בבקר בבקר דכתיב [3]והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בקר אחד ואין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא [9]קטרת ונרות [10]ופסח ומחוסר כפורים בערב הפסח שטובל שנים ואוכל את פסחו לערב רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר אף מחוסר כפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב [11]בשלמא לתנא קמא יבא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דהשלמה שאין בו כרת אלא לר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה אמר רבינא אמר רב חסדא הכא בחטאת העוף עסקינן שאין למזבח אלא דמה רב פפא אמר אפילו תימא בחטאת בהמה [12]מעלה ומלינה בראשו של מזבח והאיכא אשם בשלמא לרב פפא היינו דמלין לה אלא לרב חסדא מאי איכא למימר אמרי שקרב אשמו והאיכא עולה וכ"ת [13]עולה לא מעכבא והתניא [14]ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר כשם שחטאתו ואשמו מעכבין אותו כך עולתו מעכבתו וכי תימא בשקרבה עולתו ומי קרבה עולתו קודם לחטאתו ראשון והתניא [15]והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה תלמוד לומר אם ללמד שתהא קודמת לעולה הרי כבר נאמר [16]ואת השני יעשה עולה כמשפט אלא זה בנה אב [17]לכל חטאות שיהו קודמות לכל עולות הבאות עמהן וקי"ל דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה אמר רבא שאני עולת מצורע דרחמנא אמר והעלה

מסורת הש"ס

6) וזבחים יב.], כ) יומא טו. זבחים יח: מנחות פט. וע"ש בתוס', ג) ערכין כא. [נזיר יח: ע"ש], ד) [הוריות יג. זבחים 5.], ה) [ובמדבר כח.], ו) [ל"ל דאכילת קדשים], ז) [ל"ל דהשלמה], ח) [וע"ש תוס' זבחים לג: ד"ה לעניין], ט) [ועי' תוס' לקמן פח: ד"ה כיפין], י) [וע"ע תוס' קידושין יג. ד"ה אלמה ותוס' זבחים ה. ד"ה עולתה],

תורה אור השלם

1. באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני יי חקת עולם לדרתם מאת בני ישראל: שמות כז כא
2. ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני יי לדרתיכם: שמות ל ח
3. והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרת יקטירנה: שמות ל ז
4. והביא אתם אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל: ויקרא ה ח
5. ואת השני יעשה עלה כמשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו אשר חטא ונסלח לו: ויקרא ה י

גליון הש"ם

גמ' בשלמא לת"ק יבא עשה. ע' שבת דף ד ע"ב תוספות ד"ה ומי אמרין: רש"י ד"ה עשה ומלינה ובו' לריה לא ידי. עי' רמב"ם הבנה דף ל ע"ב תוס' ד"ה ונתקלקלו ומנחות מט ע"ב תוספות ד"ה ת"ל:

מוסף רש"י

דתניא מערב עד בקר. בנרות כתיב יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר (יומא סו.), תן לה מדתה. תן לה למעוטה מדת שמן מדי שהתה דולקת כל הלילה, ושיערו חכמים אלי טוב לכל נר ונר ויש בו כדי להדליק כל הלילה של תקופת טבת, ואם יחסיר בקלה יחסיר (שם) כך שיערו חכמים ליל תקופת טבת שלא תכבה כל הלילה, יכמתה וכיבה יכמתה אם תדליק שנים כיום לא תיכבה לן (מנחות יא). אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר. שתהא כשרה אחר תמיד של בין הערבים ואחר כל הבטלות (מנחות פט.) משקיעת החמה ואילך עד בקר (שם מכת"י) מעבודות שהן אמורות כיום כגון עבודות הדם וקמצו של מנחה שכשרין מהלילה נרות ואילך, שזו מאותרת לטולן (זבחים יא.) כלומר אין לך עבודת יום כשירה אחר הלילה, דדרים הכי אותו מערב עד בקר ולא אחר מערב עד בקר (יומא סו.), והקריב את אשר לחטאת ראשונה. בסמיכת הקול כתיב (זבחים צ.), זה בנה אב. מלה טעם הקדמתו בשביל שם חטאת (שם).

רבינו חננאל

תניא כי קושיין תמיד קודם לקטורת וקטורת לנרות ונרות לפסח יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים כו'. אסיקנא הכי אמר רחמנא בעידנא דמדלקת נרות תהא מקטרא קטורת זו היא לישנא דיקא דמתיבתא. ת"ר אין לך דבר קודם לתמיד של שחר אלא קטורת בלבד שנאמר בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה. ואין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטורת ונרות ופסח ומחוסר כפורים בערבי פסחים שטובל ואוכל פסחו לערב. ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף מחוסר כפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים. ואמרי' בשלמא מחוסר כפורים בפסח אתי עשה דהוא עשיית הפסח דאית ביה כרת שנא' וחדל לעשות הפסח ונכרתה, ודחי עשה דהוא עליה השלם כל הקרבנות דלית ביה כרת, כלומר אין לך קרבן שקרב במערכה אלא קודם תמיד של בין הערבים, הני מיני קרבן דלית ביה כרת, אבל האי דאי לא מקריב כפרתו ועביד פסח אתי לידי כרת לא, אלא בשאר ימות השנה אכילת קדשים עשה היא, וזה שאמר עליה השלם כל הקרבנות עשה, למה דחי זה העשה לזה העשה. ופרקי' זה מחוסר כפורים כגון זב ומצורע דל שאין עליו אלא עופות, וחטאת העוף אין למזבח ממנו אלא דמה, ואין לו קרבן במערכה אחר התמיד. רב פפא אומר אפי' תימא מחוסר כפורים כגון מצורע ובחטאת בהמה שהחלבים שלה במזבח שלקי אלא מעלם ומלינם ע"ג המזבח. ירושלמי יכול יהא הקטרת אימורין מעכבת בפרה ת"ל זבח. מכאן למדנו שאפי' מעלן ומלינן נחבור לו שהרי אמרי אין מעכבין את הכפרה, בהדיא נאמר כי האימורין אין מעכבין את הכפרה, לפיכך אמר מעלן ומלינן, ונעשין אלו האימורין שמעלן ומלינן על גבי המזבח כמי שנטמאו או שאבדו, ואוכלין הכהנים הבשר ונשלמה הכפרה לבעלים באכילת הכהנים הבשר כדבעינן למימר קמן. ואימורין של אשם נמי עביד להו כמה דעביד לאימורין של חטאת בהמה. אלא לרב חסדא דאוקמא בזב ואפילו במצורע דסבר כל מחוסר כפורים שהור הוא ואי לא עביד פסח תייב כרת הנה מצורע דל אע"פ שחטאתו ועולתו עופות אי איפשר לו מכסכס לאשם והני אימורין [שהן] למזבח היכי עביד, וכי תימא הקרבת אשמו אינו מעכבו מלאכול בקדשים והתניא שמעכב, וכי תימא בשקרב האשם מקודם החמיד אפילו הכי הא איכא עולת העוף שהוילכת במערכה, וכי תימא עולתו אינה מעכבתו מלאכול בקדשים והתניא שאפילו עולתו מעכבתו לאכול בקדשים. וכי תימא בשקרבה עולתו והתניא זה בנה אב שיהו כל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן, וקיימא לן דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה. ופריק רבא אין כל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן זולתי בעולת מצורע שאם הקדים העולה לחטאת כיפר שנאמר והעלה הכהן את העולה ואת המנחה. מאי והעלה שהעלה כבר.

עין משפט
נר מצוה

ג א מי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה יח:
ד ב מי' פ"א מהלכות ק"פ הלכה ד:
ה ג מי' פ"ו מהלכות תמידין הלכה ד ה:
ו ד שם הלכה יא ומכ' ק"פ שם:
ז ה מי' שם ופ"א מכ' תמידין הלכה ד:
ח ו מי' פ"ג מהלכות פסולי מוקדשין הלכה יא:
ט ז מי' פ"א מהלכות מחוסרי כפרה הל"ה:
י ח מי' פ"ט מהלכות תמידין הלכה ו:

רבינו חננאל (המשך)

שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטורת ונרות ופסח ומחוסר כפורים בערבי פסחים שטובל ואוכל פסחו לערב. ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף מחוסר כפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים. ואמרי' בשלמא מחוסר כפורים בפסח אתי עשה דהוא עשיית הפסח דאית ביה כרת שנא' וחדל לעשות הפסח ונכרתה, ודחי עשה דהוא עליה השלם כל הקרבנות דלית ביה כרת, כלומר אין לך קרבן שקרב במערכה אלא קודם תמיד של בין הערבים, הני מיני קרבן דלית ביה כרת, אבל האי דאי לא מקריב כפרתו ועביד פסח אתי לידי כרת לא, אלא בשאר ימות השנה אכילת קדשים עשה היא, וזה שאמר עליה השלם כל הקרבנות עשה, למה דחי זה העשה לזה העשה. ופרקי' זה מחוסר כפורים כגון זב ומצורע דל שאין עליו אלא עופות, וחטאת העוף אין למזבח ממנו אלא דמה, ואין לו קרבן במערכה אחר התמיד. רב פפא אומר אפי' תימא מחוסר כפורים כגון מצורע ובחטאת בהמה שהחלבים שלה במזבח שלקי אלא מעלם ומלינם ע"ג המזבח. ירושלמי יכול יהא הקטרת אימורין מעכבת בפרה ת"ל זבח. מכאן למדנו שאפי' מעלן ומלינן נחבור לו שהרי אמרי אין מעכבין את הכפרה, בהדיא נאמר כי האימורין אין מעכבין את הכפרה, לפיכך אמר מעלן ומלינן, ונעשין אלו האימורין שמעלן ומלינן על גבי המזבח כמי שנטמאו או שאבדו, ואוכלין הכהנים הבשר ונשלמה הכפרה לבעלים באכילת הכהנים הבשר כדבעינן למימר קמן. ואימורין של אשם נמי עביד להו כמה דעביד לאימורין של חטאת בהמה. אלא לרב חסדא דאוקמא בזב ואפילו במצורע דסבר כל מחוסר כפורים שהור הוא ואי לא עביד פסח תייב כרת הנה מצורע דל אע"פ שחטאתו ועולתו עופות אי איפשר לו מכסכס לאשם והני אימורין [שהן] למזבח היכי עביד, וכי תימא הקרבת אשמו אינו מעכבו מלאכול בקדשים והתניא שמעכב, וכי תימא בשקרב האשם מקודם החמיד אפילו הכי הא איכא עולת העוף שהוילכת במערכה, וכי תימא עולתו אינה מעכבתו מלאכול בקדשים והתניא שאפילו עולתו מעכבתו לאכול בקדשים. וכי תימא בשקרבה עולתו והתניא זה בנה אב שיהו כל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן, וקיימא לן דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה. ופריק רבא אין כל החטאות קודמות לעולות הבאות עמהן זולתי בעולת מצורע שאם הקדים העולה לחטאת כיפר שנאמר והעלה הכהן את העולה ואת המנחה. מאי והעלה שהעלה כבר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com